

Калініченко Л. Л.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки та менеджменту
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9847-8448>*

Мельник Л. Г.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування
Сумського державного університету;
директор Науково-дослідного інституту економіки розвитку
МОН України та НАН України у складі Сумського державного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7824-0678>*

Дорошенко Г. О.

*доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5535-8494>*

Кубатко О. В.

*доктор економічних наук, професор,
доцент кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування
Сумського державного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6396-5772>*

Чужданова М. В.

*викладач
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3921-8316>*

Kalinichenko Liudmyla

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Economics and Management,
V. N. Karazin Kharkiv National University*

Melnyk Leonid

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Economics,
Entrepreneurship and Business Administration,
Sumy State University*

Doroshenko Hanna

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Economics and Management,
V. N. Karazin Kharkiv National University*

Kubatko Oleksandr

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Associate Professor of the Department of Economics,
Entrepreneurship and Business Administration,
Sumy State University*

Chuzhdanova Mariia

*Lecturer,
V. N. Karazin Kharkiv National University*

ВІКІНОМІЧНИЙ ПІДХІД ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ¹

Анотація. Стаття розглядає вікіномічний підхід до сталого розвитку в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. Автори визначають інтеграцію, інновації, відповідальне підприємництво і циркулярну економіку як ключові складові сталого розвитку. Вони обговорюють, як ці елементи впливають на зміну моделі споживання та виробництва, сприяють створенню збалансованої системи, де економіка, соціальна сфера та екологічні чинники взаємодіють і взаємозалежні. Стаття також розглядає інтеграцію у вікіномічних підходах і вказує на можливі труднощі через різні погляди учасників, їхні способи мислення та культурні традиції. Досліджуються напрями ефективного управління змінами в організації, структурній побудові та культурі управління для успішної інтеграції. Зазначається, що основна ідея інновацій у вікіномічній політиці полягає в пошуку нових рішень, спрямованих на ефективне використання ресурсів, зменшення

¹ Робота містить результати досліджень НДР «Реструктуризація національної економіки в напрямі цифрових трансформацій для сталого розвитку» (№ 0122U001232) за підтримки Національного фонду досліджень України.

негативного впливу на довкілля та покращення якості життя людей. Автори наголошують на необхідності залучення спільноти, створення сприятливого середовища для колективного прийняття рішень, побудови довіри та обґрунтування переваг для всіх сторін, а також необхідності формування технологічної інфраструктури, забезпечення навчання користувачів та моніторингу результатів для успішного впровадження євроінтеграційного підходу. Стаття акцентує увагу на «відповідальному підприємстві» як визначальній складовій вікіноміки, що створює можливості для зміни способу функціонування підприємств, забезпечення балансу між прибутковістю, соціальними цінностями та екологічною стійкістю. Також досліджуються напрямки розвитку циркулярної економіки на основі вікіномічного підходу і зазначається, що її розвиток потребує спільної співпраці, обміну знаннями та ресурсами між зацікавленими сторонами з метою досягнення сталого розвитку. Загалом, стаття обґрунтовує шляхи ефективного використання ресурсів, поширення знань та залучення громадськості для пошуку відповідей на екологічні, соціальні та економічні виклики шляхом впровадження вікіномічного підходу в контексті євроінтеграції України.

Ключові слова: вікіноміка, вікі-платформа, вікі-спільнота, інтеграція, інновації, відповідальне підприємство, циркулярна економіка.

Постановка проблеми. Стабільність економіки України є важливим фактором у процесах її євроінтеграції. Євроінтеграція створює сприятливі умови для розвитку, забезпечення конкурентоспроможності та наближення до європейських стандартів. Перехід економіки до вимог сталого розвитку виступає як важливий і актуальний процес, що сприяє просуванню інновацій, вирішенню соціальних проблем та підвищенню ефективності економічних систем.

Традиційна економіка зазвичай фокусується на короткострокових цілях і базується на експлуатації обмежених ресурсів для задоволення потреб людей, використовуючи лінійні моделі виробництва, такі як «видобути-виробити-викинути». Недбале, невідповідальне використання природних ресурсів без урахування їх відновлюваності спричиняє порушення екосистем, зміну клімату, втрати біорізноманіття та забруднення довкілля. Це може мати серйозні наслідки для здоров'я людей і позбавити майбутні покоління можливості повноцінно користуватися природними благами. Крім того, інтенсивна експлуатація природних ресурсів, особливо вугілля, нафти та газу, робить країни енергетично залежними від імпорту цих ресурсів, що може створювати ризик для стабільності економіки і загрожувати енергетичній безпеці. Нераціональна експлуатація природних ресурсів може мати і негативні соціальні наслідки, такі як переміщення населення, руйнування традиційних способів життя, конфлікти через контроль над ресурсами та інші. Це може призвести до соціальної напруги та погіршення добробуту населення.

Одним із способів запобігання цим наслідкам є перехід до економіки сталого розвитку, яка спирається на використання відновлювальних ресурсів, зменшення відходів, ефективне використання ресурсів та збереження природного середовища.

В контексті сталого розвитку Вікіномічний (Wikinomics) підхід означає застосування принципів вікі-спільнот та відкритого співробітництва для досягнення цілей сталого розвитку. Такий підхід покликаний сприяти ефективному використанню ресурсів, поширенню знань, залученню громадськості та спільній участі у вирішенні проблем, пов'язаних з екологічними, соціальними та економічними викликами.

Вікіноміка має значний вплив на глобальну економіку, бізнес-моделі та способи взаємодії між людьми та компаніями. Вона створює нові можливості для підприємств, споживачів та інвесторів, але також обумовлює виклики і проблеми, пов'язані з безпекою, конфіденційністю даних, правами споживачів та регулюванням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Перші теоретичні основи вікіноміки були започатковані Тапскоттом Д., Вільямсом А. [10], які визначили сутність концепції та висвітлили основні механізми її використання. У роботах Rinaldi A. [8], Руденко М. [24], Антохова А. [18], Длугопольського О. [20], Marchenko O. [5] досліджу-

ються еволюційні передумови цифровізації управлінських процесів та можливості використання вікіноміки як нової форми співпраці. Shved V. [9] проводить дослідження щодо використання вікіномічних підходів до управління в українській реальності та визначає основні риси українського вікіномічного підходу. Глива А. [19] аналізує вплив вікіноміки на розвиток підприємництва та створення умов для залучення інновацій та розвитку бізнесу. Калініченко Л. [21]. Вікіноміку як нову модель управління та співпраці, засновану на колективній дії розглядають в своїх наукових працях Кленін О. [22], Майбурд Е. [23], Швед В. [27]. Всі ці автори внесли значний внесок у розуміння вікіноміки як концепції, що базується на психологічних та бізнес-теоретичних аспектах колективної дії.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Подальшого дослідження потребує визначення того, наскільки вікіноміка може сприяти стійкому розвитку та досягненню довгострокових результатів у сфері бізнесу та управління. Важливо визначити виклики та обмеження, з якими можуть зіткнутися організації під час впровадження вікіномічних підходів. Дослідження цих аспектів дозволить знайти шляхи подолання перешкод та покращити ефективність використання вікіномічного підходу.

Мета статті полягає у висвітленні значення впровадження вікіномічного підходу та визначенні його ключових домінант при переході від традиційної економіки до сталого розвитку в рамках євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вікіноміка (від англ. «wikinomics») – це концепція, що базується на використанні принципів вікі-платформ та колективного інтелекту для забезпечення спільного виробництва, співпраці та інновацій в економічній сфері. Вікіноміка з'явилася внаслідок широкого впровадження Інтернету, електронної комерції, соціальних медіа та інших цифрових технологій. Вона охоплює різноманітні аспекти, такі як електронна торгівля, онлайн-платформи, криптовалюти, гроші віртуальних світів (наприклад, в масових онлайн-іграх), розумні контракти та блокчейн-технології (рис. 1).

Сам термін «вікіноміка» це поєднання термінів «вікі» і «економіка». Слово «вікі» запозичене з гавайського терміну «wikiwiki», що означає «швидко» або «дуже швидко рухатися» [26]. У 1994 році американський програміст Говард Каннінгем (Howard G. Cunningham) почав розробку WikiWikiWeb у Портленді, штат Орегон. Назву проєкту він отримав після того, як працівник стійки міжнародного аеропорту Гонолулу порадив йому скористатися автобусом «Wiki Wiki Shuttle», який забирав пасажирів між терміналами аеропорту. Каннінгем вирішив використати «wiki-wiki» як алітераційну заміну слову «швидкий», щоб уникнути назви «quick-web» для свого [2; 3].

Також, «вікіноміка» є терміном, який використовується для поєднання двох слів: «віртуальна» і «економіка». Вона належить до сфери економіки, пов'язаної

Рис. 1. Інструменти вікіноміки

з віртуальними або цифровими продуктами, послугами і операціями, що відбуваються в онлайн-середовищі. Вікіноміка відноситься до сфери економіки, пов'язаної з віртуальними або цифровими продуктами, послугами і операціями, що відбуваються в онлайн-середовищі. Це може включати в себе купівлю і продаж товарів і послуг в Інтернеті, рекламу в онлайн-середовищі, фріланс і дистанційну роботу, онлайн-ігри та інші форми віртуальних взаємодій. Вона також може включати нові моделі бізнесу, такі як економіка спільного використання (sharing economy), колективне фінансування (crowdfunding) та економіка підписки (subscription economy).

У сучасному контексті, термін «вікі» використовується для опису колективних веб-сайтів, які дозволяють користувачам створювати, редагувати та вдосконалювати зміст у співпраці з іншими користувачами. В економічному сенсі, «вікіноміка» поєднує ідеї швидкості, прогресивного розвитку та колективної роботи (вікі) з поняттями «управління господарством» та «економічні процеси» (економіка). Функції вікіномічного підходу в прийнятті та реалізації господарських рішень визначені в таблиці 1.

Вікіномічний підхід є одним із елементів економіки сталого розвитку, оскільки виходить з припущення, що такі фактори, як: людська праця, капітал і природні ресурси, є обмеженими, тому їх слід ефективно та раціонально використовувати. Такий підхід означає розуміння,

що економічне зростання та сталий розвиток можливі лише за умови забезпечення екологічної стійкості, соціального добробуту та економічної ефективності. Це може забезпечити високу якість життя людей без втрати цілісності екосистем та збалансованості довілля. Вікіномічний підхід підтримує розвиток соціально відповідального бізнесу, який враховує не лише фінансові показники, але й соціальні та екологічні аспекти в своїй діяльності. Це включає етичне ведення бізнесу, дотримання прав праці, забезпечення рівних можливостей та врахування інтересів вікі-спільноти. Під вікі-спільнотою розуміємо групу людей, яка активно співпрацює та спільно вносить зміни до вікі-платформ, з метою покращення та розширення знань на вільних засадах.

В рамках вікіномічного підходу робиться акцент на використанні нових економічних моделей та організаційних форм, які базуються на принципах відкритості, прозорості та колективних зусиль у обміні ідеями та знаннями для досягнення економічних, соціальних та екологічних цілей. Центральними домінантами вікіномічного підходу до сталого розвитку в контексті євроінтеграційних процесів є інтеграція, інновації, відповідальне підприємництво і циркулярна економіка. Ці визначальні складові вікіноміки, сприяють зміні моделі споживання та виробництва і створюють збалансовану систему, в якій економіка, соціальна сфера й екологічні чинники взаємодіють і є взаємозалежними (рис. 2).

Інтеграція у вікіномічному підході є ключовим елементом, оскільки вона дозволяє забезпечити збалансований підхід до економічного розвитку, враховуючи соціальні потреби, якість життя та екологічну стійкість. У вікіноміці інтеграція означає поєднання економічних, соціальних і екологічних аспектів в одну цілісну систему. Це означає, що рішення, прийняті в економічній сфері, повинні враховувати соціальні результати й екологічні наслідки, а також впливати на них.

Інтеграція також включає співпрацю та взаємодію різних зацікавлених сторін – урядів, бізнесу, громадських організацій, наукових установ та громадянського суспільства. Сказане означає, що різні групи та організації спільно працюють на вікі-платформах над важливими суспільними та економічними питаннями, обмінюючись ідеями, знаннями та ресурсами, вирішують проблеми та здійснюють інновації. Це сприяє покращенню взаєморозуміння, зміцненню відносин між різними групами і досягненню спільних цілей.

Одним із прикладів вікі-платформи, що включає співпрацю та взаємодію різних зацікавлених сторін, є «Вікіпедія» [14]. Вона є відкритою онлайн-енциклопедією, де користувачі з усього світу можуть спільно редагувати та покращувати її зміст.

Таблиця 1

Функції вікіномічного підходу в прийнятті та реалізації господарських рішень

№ з/п	Функції	Зміст
1.	Реалізація цілей сталого розвитку	Оптимізація рішень щодо реалізації цілей сталого розвитку, особливо на локальному рівні
2.	Формування банку даних	Дає можливість створювати банк даних під вирішення певної суспільної проблеми
3.	Супроводження інновацій	Забезпечує пошук оптимальних рішень щодо реалізації інновацій, ефективного використання ресурсів, зменшення негативних екологічних і соціальних наслідків впровадження інновацій
4.	Реалізація «відповідального підприємництва»	Забезпечує публічний доступ до інформації про соціальну та екологічну відповідальність компаній; громадськість має можливість участі в оцінці діяльності підприємств у сфері соціальної та екологічної відповідальності
5.	Підготовка реалізації циркулярної економіки	Сприяє співпраці, обміну знаннями та ресурсами між різними зацікавленими сторонами: урядом, бізнесом, громадськими установами та громадянським суспільством

ливості, розвитку громадських послуг і підтримці уразливих груп населення. Інновації можуть спрямовуватися на створення робочих місць, підвищення якості освіти та охорони здоров'я, поліпшення доступу до ресурсів та послуг для всіх членів суспільства.

Застосування інноваційних рішень у вікіномічному підході покликане перетворити традиційну економічну модель на більш сталу, ефективну і екологічно збалансовану систему. Інновації виступають як драйвери прогресу, що сприяють покращенню якості життя і забезпечують збереження ресурсів для майбутніх поколінь.

Прикладом вікі-платформ, що сприяють інноваційним розробкам та створюють сприятливе середовище для співпраці, обміну ідеями може бути вікі-платформа «OpenIDEO» [6]. Вона об'єднує громаду людей з метою спільної розробки інноваційних рішень на основі дизайн-мислення. Користувачі можуть внести свої ідеї та працювати разом над рішенням конкретних викликів або проблем, спільно досліджуючи, генеруючи і оцінюючи ідеї.

Вікі-платформа «Quirky» [7] сприяє співпраці та розробці інноваційних товарів. На цій платформі користувачі можуть пропонувати свої ідеї для нових товарів, а спільнота голосує за найкращі пропозиції. Потім команда «Quirky» бере на себе виробництво та комерціалізацію виграних ідей.

Прикладом вікі-платформ для залучення ресурсів щодо реалізації новаторських проєктів є вікі-платформа для масового фінансування проєктів – «Kickstarter» [4]. На цій платформі інноватори можуть розміщувати свої ідеї та проєкти і просити громадськість зробити фінансовий внесок для їх реалізації, що дозволяє інноваторам залучати фінансування безпосередньо від своїх покупців або прихильників.

Впровадження вікіномічного підходу може вимагати відмови від традиційних методів, оскільки резистентність до змін, стереотипи та опір внутрішньої системи можуть стати перешкодою для інновацій. Інновації пов'язані з ризиками та невизначеністю, непередбачуваними проблемами, технологічного характеру, змінами на ринку та конкуренцією можуть негативно впливати на успішність пілотних проєктів у вікіномічному підході. Крім того, інновації можуть стикатися з юридичними обмеженнями та регуляторними вимогами, включаючи питання інтелектуальної власності, авторських прав, дотримання законодавства та регуляторних вимог, що може впливати на розвиток пілотних проєктів. Успішний перехід до інновацій у вікі-платформах вимагає залучення спільноти, створення сприятливого середовища, побудови довіри, пояснення переваг та розкриття можливих переваг для всіх сторін, а також, наявності відповідної технологічної інфраструктури, навчання та підтримки користувачів та систематичного моніторингу результатів.

Визначальною складовою вікіноміки є «відповідальне підприємництво», що у вікіномічному підході означає діяльність з урахуванням соціальних, екологічних і етичних аспектів, а не з орієнтацією лише на фінансові показники. Цей підхід ставить на перший план відповідальність підприємств перед суспільством і навколишнім середовищем. Підприємства мають брати до уваги вплив своєї діяльності на споживачів, співробітників, громаду, довкілля та інші зацікавлені сторони. Відповідальне підприємництво включає в себе такі аспекти:

- соціальна відповідальність: підприємства повинні дотримуватись етичних стандартів, розглядати потреби інших зацікавлених сторін, сприяти розвитку місцевих спільнот та суспільства загалом;

- екологічна відповідальність: підприємства мають займатися екологічною стійкістю, мінімізувати негатив-

ний вплив на навколишнє середовище, використовувати енергоефективні технології, зберігати природні ресурси, зменшувати викиди парникових газів;

- економічна відповідальність: підприємства мають діяти ефективно, забезпечувати стабільність і прибутковість, але при цьому брати до уваги довгострокову сталість та соціальну відповідальність.

Відповідальне підприємництво в рамках вікіномічного підходу покликане змінити спосіб, за яким підприємства функціонують, забезпечити баланс між прибутковістю, соціальними цінностями та екологічною стійкістю. Це сприяє створенню більш справедливої і стійкої економічної системи, яка сприяє благополуччю суспільства та довкілля.

Прикладами вікі-платформ, які сприяють колективній соціальній відповідальності є вікі-платформа «WikiRate» [15], яка збирає, аналізує та надає публічний доступ до інформації про соціальну та екологічну відповідальність компаній. Користувачі можуть додавати дані та оцінювати компанії за їхньою діяльністю у сфері соціальної відповідальності. Вікі-платформа «Open Food Facts» [17] збирає і публікує інформацію про харчові продукти. Користувачі можуть додавати дані про склад, походження та екологічну відповідність продуктів. Це допомагає споживачам зробити свідомі вибори та сприяє здоровому харчуванню.

Відповідальне підприємництво є релятивним поняттям, і не існує чітких універсальних стандартів, які регулюють його впровадження. Це може призвести до неоднозначності та несистемності в практичному застосуванні принципу соціальної відповідальності. Впровадження принципу «відповідальне підприємництво» вимагає зміни ставлення до бізнесу та усвідомлення соціальної відповідальності. Впровадження екологічних технологій, соціальних програм вимагає додаткового фінансового навантаження і специфічних фінансових витрат. Це може бути викликом для традиційних бізнес-моделей та підприємств, які раніше не акцентували увагу на соціальних та екологічних аспектах.

У вікіномічному підході велике значення приділяється ідеї циркулярної економіки. Основою циркулярної економіки є:

- максимально ефективне використання ресурсів шляхом їх повторного використання, вторинної переробки та реставрації;

- створення системи, в якій виробництво, споживання та утилізація пов'язані між собою, щоб матеріали і продукти могли бути повторно використані без втрати якості;

- збільшення терміну служби продуктів шляхом виконання дизайну, який би полегшував ремонт, модернізацію, оновлення або апгрейду;

- мінімізація відходів та ефективна переробка відходів з метою отримання нових матеріалів або енергії.

У вікіномічному контексті, циркулярна економіка підтримується шляхом спільної співпраці, обміну знаннями та ресурсами між різними зацікавленими сторонами, такими як уряди, бізнес, громадські організації, наукові установи та громадянське суспільство, що сприяє створенню інноваційних рішень та спільному досягненню цілей сталого розвитку.

Прикладами вікіпідходу, що демонструють, як спільна співпраця та обмін знаннями на вікі-платформах сприяють розвитку циркулярної економіки є вікі-платформа «WikiWaste» [16], яка зосереджена на управлінні відходами та реалізації циркулярної економіки в цій сфері. Користувачі можуть додавати інформацію про методи переробки, вторинну сировину та інші аспекти, пов'язані з ефективним використанням ресурсів та уникненням відходів. Вікі-платформа «Circular Economy Toolbox» [1] пропонує зібрати інформацію про циркулярні продукти,

послуги та моделі бізнесу з усього світу. Користувачі можуть додавати нові матеріали, розробки та проекти, що сприяють циркулярній економіці, та ділитися знаннями з іншими учасниками спільноти.

Впровадження циркулярної економіки у контексті вікіноміки може стикатися з рядом викликів та складнощів. Одним із викликів є необхідність змінити традиційні моделі виробництва та споживання, що може вимагати значних інвестицій і перетворень у виробничих процесах. Крім того, впровадження циркулярної економіки потребує співпраці та координації між різними галузями та стейкхолдерами, що може бути складним завданням.

Іншим викликом є нестача інфраструктури та технологій, необхідних для ефективного управління циркулярними процесами. Це включає створення систем збирання та переробки відходів, розвиток нових технологій рециклінгу та переробки матеріалів, а також розробку механізмів відновлення та повторного використання продуктів.

Додатковим викликом є суспільне усвідомлення важливості цієї справи та залучення споживачів до циркулярної економіки. Це вимагає зміни споживацьких звичок, поширення свідомого споживання та підтримки ринку товарів і послуг заснованих на принципах вторинного використання та відновлюваності. Крім того, ще одним викликом є формування правових та регуляторних засад, які б підтримували розвиток циркулярної економіки. Необхідно створити відповідні законодавчі рамки, що сприятимуть розвитку циркулярних бізнес-моделей, заохочуватимуть впровадження інновацій та ефективне використання ресурсів.

Впровадження циркулярної економіки в рамках вікіноміки потребує великих зусиль, співпраці та взаємодії різних секторів та стейкхолдерів. Втім, подолання цих викликів може забезпечити реалізацію сталого розвитку, збереження природних ресурсів та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Висновки. Вікіномічний підхід до сталого розвитку в контексті євроінтеграційних процесів розглядає інтеграцію, інновації, відповідальне підприємництво і циркулярну економіку як центральні доміанти, на яких має ґрунтуватися сталий розвиток економіки. Ці складові вікіноміки впливають на зміну моделі споживання та виробництва, сприяють створенню збалансованої системи, де економіка, соціальна сфера і екологічні чинники взаємодіють і є взаємозалежними.

У вікіноміці інтеграція означає поєднання економічних, соціальних і екологічних аспектів в одну цілісну систему, яка працює в гармонії з природою, забезпечує благополуччя суспільства і спрямована на досягнення сталого

розвитку. Інтеграція у вікіномічних підходах може стикатися з проблемами, пов'язаними з різницею у поглядах учасників, їхніх способів мислення, культурних традицій. Це може ускладнювати спільну роботу та адекватне сприйняття інформації. Успішна інтеграція вікіномічного підходу потребує ефективного управління змінами в організаційних процесах, структурі та культурі.

У вікіномічному підході основна функція інновацій пов'язана з пошуком нових рішень, які дозволяють забезпечити ефективне використання ресурсів, зменшити негативний вплив на довкілля і покращити якість життя людей. Впровадження вікіномічного підходу може вимагати відмови від традиційних методів, оскільки резистентність до змін, стереотипи та опір внутрішньої системи можуть стати перешкодою до провадження інновацій. Успішний перехід до інновацій у вікі-платформах вимагає залучення спільноти, створення сприятливого середовища, побудови довіри, пояснення переваг та розкриття можливих вигід для всіх сторін, а також, наявності відповідної технологічної інфраструктури, навчання та підтримки користувачів, систематичного моніторингу результатів.

Зазначається, що визначальною складовою вікіноміки є «відповідальне підприємництво», яке в рамках вікіномічного підходу покликане змінити спосіб, за яким підприємства функціонують, забезпечити баланс між прибутковістю, соціальними цінностями та екологічною стійкістю. Це допомагає створенню більш справедливої і стійкої економічної системи, яка сприяє благополуччю суспільства та довкілля.

У вікіномічному підході велике значення приділяється ідеї циркулярної економіки, яка підтримується шляхом спільної співпраці, обміну знаннями та ресурсами між різними зацікавленими сторонами, що сприяє створенню інноваційних рішень та спільному досягненню цілей сталого розвитку. Впровадження циркулярної економіки у контексті вікіноміки може стикатися з рядом викликів. Це вимагає змін споживацьких звичок, а також створення відповідних законодавчих рамок, що сприятимуть розвитку циркулярних бізнес-моделей. Подолання цих викликів може забезпечити реалізацію сталого розвитку, збереження ресурсів та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Таким чином, вікіномічний підхід покликаний сприяти ефективному використанню ресурсів, поширенню знань, залученню громадськості до спільної участі у вирішенні проблем, пов'язаних з екологічними, соціальними та економічними викликами, що є важливим напрямом успішної побудови стабільної економіки України в процесі її євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Circular Economy Toolbox. URL: <https://www.uschamberfoundation.org/circular-economy-toolbox> (дата звернення: 09.06.2023).
2. Cunningham, Ward (February 25, 2008) «Wiki History». *WikiWikiWeb*. Archived from the original on June 21, 2002. URL: <http://wiki.c2.com/?WikiHistory> (дата звернення: 10.06.2023).
3. Correspondence on the etymology of wiki (November 1, 2003) Cunningham & Cunningham, Inc. URL: <https://c2.com/doc/etymology.html> (дата звернення: 11.06.2023).
4. Kickstarter. Офіційний сайт. URL: <https://www.kickstarter.com> (дата звернення: 18.06.2023).
5. Марченко О.С. Інституціоналізація нової економіки масової співпраці: Проблеми та зарубіжний досвід. *Економічна теорія та право*. 2015. № 3(22). С. 55–66.
6. OpenIDEO. Офіційний сайт OpenIDEO. URL: <https://www.openideo.com> (дата звернення: 20.06.2023).
7. Quirky. Офіційний сайт. URL: www.quirky.com (дата звернення: 20.06.2023).
8. Rinaldi, A. (2009) Science wikinomics. *EMBO Reports*, 10(5), 439–443. DOI: <https://doi.org/10.1038/embor.2009.79> (дата звернення: 21.06.2023).
9. Shved, V., Sarancha, I., & Omelchenko, O. (2022) Wikinomics in the higher education: The need to use tools and instruments. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 4(49), 40–46. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.259205> (дата звернення: 17.06.2023).
10. Tapscott, D., & Williams, A. (2006) *Wikinomics. How mass collaboration changes everything*. Penguin Group.

11. The Theory of Collective Acton and Wikinomics the Analysis of Historical Transformaton. URL: <https://www.academia.edu/35835834/> (дата звернення: 19.06.2023).
12. Wikicompany. Офіційний сайт. URL: <https://wikicompany.org/> (дата звернення: 18.06.2023).
13. Wikidata. Офіційний сайт. URL: https://www.wikidata.org/wiki/Wikidata:Main_Page (дата звернення: 16.06.2023).
14. Wikipedia. Офіційний сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 15.06.2023).
15. WikiRate. Офіційний сайт. URL: https://twitter.com/i/flow/login?redirect_after_login=%2FWikirate (дата звернення: 21.06.2023).
16. WikiWaste. Офіційний сайт. URL: https://wikiwaste.org.uk/Main_Page (дата звернення: 19.06.2023).
17. World. Openfoodfacts Офіційний сайт. URL: <https://world.openfoodfacts.org> (дата звернення: 21.06.2023).
18. Антохов А. Фокуси дослідження глобалістичних викликів регіонального розвитку. *Сталій розвиток економіки*. 2015. № 1. С. 104–110.
19. Глива А. Нестримний поступ «вікіноміки» (misadventures of the most favored nations) – management.com.ua. Менеджмент для управлінців. URL: <https://www.management.com.ua/review/rev305.html> (дата звернення: 20.06.2023).
20. Длупольський О. Трансформація суспільного сектору економіки у XXI столітті: Від інформізму до реконізму. *Наукові праці НДФІ*. 2019. № 1. С. 104–110.
21. Калініченко Л., Головка-Марченко І., Кривороженко Ж. Шерингова економіка як перспективна соціоекономічна модель розвитку суспільства. *Збірник наукових праць Державного університету інфраструктури та технологій. Серія «Економіка і управління»*. 2018. № 42(2). С. 66–76.
22. Кленін О. Краудсорсинг як технологія управління інтелектуальними ресурсами. *Стратегічні пріоритети трансформації економіки в умовах цифровізації*. 2019. С. 135–139.
23. Майбурд Е. Економіка колективного діявства. *Семь искусств*. 2012. № 9(34). URL: <https://7iskusstv.com/2012/Nomer9/Majburd1.php> (дата звернення: 20.06.2023).
24. Руденко М. Еволюційні передумови цифровізації управлінських процесів. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2018. Том 23. Вип. 8. С. 118–122.
25. Тапскотт Д., Вільямс Е. Вікіноміка. Как массовое сотрудничество изменяет все. BestBusinessBooks, 2009.
26. Чому вікіпедія так називається, що таке wiki. URL: <https://jak.bono.odessa.ua>. <https://jak.bono.odessa.ua/articles/chomu-wikipedia-tak-nazivaetsja-shho-take-wiki.php/> (дата звернення: 10.06.2023).
27. Швед В.В. Теория коллективных действий и викиномика: Анализ исторической трансформации. *Проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 315–321.

References:

1. Circular Economy Toolbox. Available at: <https://www.uschamberfoundation.org/circular-economy-toolbox> (accessed 09 June 2023).
2. Cunningham, Ward (February 25, 2008) "Wiki History". *WikiWikiWeb*. Archived from the original on June 21, 2002. Available at: <http://wiki.c2.com/?WikiHistory> (accessed 10 June 2023).
3. Correspondence on the etymology of wiki (November 1, 2003) Cunningham & Cunningham, Inc. Available at: <https://c2.com/doc/etymology.html> (accessed 11 June 2023).
4. Kickstarter. Ofitsiyni sait. Available at: <https://www.kickstarter.com> (accessed 18 June 2023).
5. Marchenko O.S. (2015) Instytutsionalizatsiia novoi ekonomiky masovoi spivpratsi: Problemy ta zarubizhnyi dosvid. *Ekonomichna teoriia ta pravo*, no. 3(22), pp. 55–66.
6. OpenIDEO. Ofitsiyni sait OpenIDEO. Available at: <https://www.openideo.com> (accessed 20 June 2023).
7. Quirky. Ofitsiyni sait. Available at: www.quirky.com (accessed 20 June 2023).
8. Rinaldi, A. (2009) Science wikinomics. *EMBO Reports*, 10(5), 439–443. DOI: <https://doi.org/10.1038/embor.2009.79> (accessed 21 June 2023).
9. Shved, V., Sarancha, I., & Omelchenko, O. (2022) Wikinomics in the higher education: The need to use tools and instruments. *ScienceRise: Pedagogical Education*, 4(49), 40–46. DOI: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.259205> (accessed 17 June 2023).
10. Tapscott, D., & Williams, A. (2006) Wikinomics. How mass collaboration changes everything. Penguin Group.
11. The Theory of Collective Acton and Wikinomics the Analysis of Historical Transformaton. Available at: <https://www.academia.edu/35835834/> (accessed 19 June 2023).
12. Wikicompany. Ofitsiyni sait. Available at: <https://wikicompany.org/> (accessed 18 June 2023).
13. Wikidata. Ofitsiyni sait. Available at: https://www.wikidata.org/wiki/Wikidata:Main_Page (accessed 16 June 2023).
14. Wikipedia. Ofitsiyni sait. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (accessed 15 June 2023).
15. WikiRate. Ofitsiyni sait. Available at: https://twitter.com/i/flow/login?redirect_after_login=%2FWikirate (accessed 21 June 2023).
16. WikiWaste. Ofitsiyni sait. Available at: https://wikiwaste.org.uk/Main_Page (accessed 19 June 2023).
17. World. Openfoodfacts Ofitsiyni sait. Available at: <https://world.openfoodfacts.org> (accessed 21 June 2023).
18. Antokhov A. (2015) Fokusy doslidzhennia hlobalistychnykh vyklykiv rehionalnoho rozvytku. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 1, pp. 104–110.
19. Hlyva A. Nestrymnyi postup "vikinomiky" (misadventures of the most favored nations) – management.com.ua. *Menedzhment dlia upravlintsiv*. Available at: <https://www.management.com.ua/review/rev305.html> (accessed 20 June 2023).
20. Dluhopolskyi O. (2019) Transformatsiia suspilnoho sektoru ekonomiky u XXI stolitti: Vid informizmu do rekonizmu. *Naukovi pratsi NDFI*, no. 1, pp. 104–110.
21. Kalinichenko L., Holovko-Marchenko I., Kryvorozhenko Zh. (2018) Sherynhova ekonomika yak perspektyvna sotsioekonomichna model rozvytku suspilstva. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho universytetu infrastruktury ta tekhnologii. Seriia "Ekonomika i upravlinnia"*, no. 42(2), pp. 66–76.
22. Klenin O. (2019) Kraudsorsynh yak tekhnolohiia upravlinnia intelektualnymy resursamy. *Stratehichni priorytety transformatsii ekonomiky v umovakh tsyfrovizatsii*, pp. 135–139.
23. Mayburd E. (2012). Ekonomika kolektivnogo deystviya. *Sem iskusstv*, no. 9(34). Available at: <https://7iskusstv.com/2012/Nomer9/Majburd1.php> (accessed 20 June 2023).
24. Rudenko M. (2018) Evoliutsiini peredumovy tsyfrovizatsii upravlinskykh protsesiv. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Ekonomika*, tom 23, vol. 8, pp. 118–122.
25. Tapscott D., Vilyams E. (2009) Vikinomika. Kak massovoe sotrudnichestvo izmenyaet vse. BestBusinessBooks.

26. Chomu wikipediia tak nazyvaietsia, shcho take wiki. Available at: <https://jak.bono.odessa.ua>. <https://jak.bono.odessa.ua/articles/chomu-wikipediia-tak-nazyvaietsia-shho-take-wiki.php/> (accessed 10 June 2023).
27. Shved V.V. (2017) Teoriya kollektivnyih deystviy i vikinomika: Analiz istoricheskoy transformatsii. *Problemi ekonomiki*, no. 1, pp. 315–321.

ECONOMIC APPROACH TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

Summary. The article examines the wikinomic approach to sustainable development in the context of European integration processes in Ukraine. The authors define integration, innovation, responsible entrepreneurship and circular economy as key components of sustainable development. They discuss how these elements influence changes in consumption and production patterns and create a balanced system where the economy, social sphere and environmental factors interact and are interdependent. The article also examines integration in wikinomic approaches and points to possible difficulties due to participants' different perspectives, ways of thinking, and cultural traditions. Areas of effective management of organizational changes, structural construction and management culture for successful integration are studied. It is noted that the main idea of innovation in wikinomics is to find new solutions to efficiently use resources, reducing the negative impact on the environment and improving people's quality of life. The authors emphasize the need to involve the community, create a climate favourable to collective decision-making, build trust and justify benefits for all parties, and form a technological infrastructure, provide user training and monitor results for the successful implementation of the European integration approach. The article focuses on "responsible entrepreneurship" as a defining component of wikinomics, which creates opportunities for changing how businesses operate, ensuring a balance between profitability, social values and environmental sustainability. Also, directions for developing the circular economy based on the wikinomic approach are explored. Its development requires cooperation, knowledge exchange and resources between interested parties to achieve sustainable development. In general, the article substantiates the effective use of resources, dissemination of knowledge and involvement of the public to find answers to environmental, social and economic challenges by implementing a wiki-economic approach in the context of the European integration of Ukraine.

Key words: wikinomics, wiki platform, wiki community, integration, innovation, responsible enterprise, circular economy.